І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone: BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 79. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 29-го КВІТНЯ (APRIL) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 79. VOL. LXVIII.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ПРЕСУ ДО СПІВПРАЦІ В ОБОРОНІ КРАЇНИ

РЕКОМЕНДУЄ ДОБРОВІЛЬНЕ ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕДАЧІ ВІСТОК, ЩО ДОПОМАГАЮТЬ ВОРОГОВІ В ХОЛОДНІЙ ВІЙНІ

Ню Йорк. — Президент Кеннеді 27-го квітня промовляв на прийнятті Товариства Часописних Видавців, закликаючи пресу до добровільної співпраці з урядом, як це буває під час війни, щоб не виявляти ворогові тих вісток, які йому могли б допомогти у веденні війни проти ЗДА. Кеннеді урочисто заявив представникам преси, що його заклик є вповні оправданий, бо тепер ведуть комуністи таку холодну війну, яка тактикою створює небезпеку для безпеки цієї країни і всього вільного світу. Президент закликав також всі інші групи населення, підприємців, робітників і урядовців, до самообмежень і самодисципліни такої, яка потрібна під час дійсної війни. Всі американці повинні підпорядкувати свої особисті привілеї і права та вигоду справі добра цілої країни. Кеннеді остерігав, що небезпека від комунізму, його секретних метод поведінки, інфільтрації, підривної діяльности, застрашування і партизанки в деяких випадках загрожує цілому світові і ЗДА, і що такого небезпечного стану не було досі навіть під час дійсної війни. Під час промови Кеннеді в готелі Валдорф-Асторія 2.000 протикастрових кубинців і національних мадярів пікетували будинок цього готелю, співаючи пісень та носячи протикомуністичні транспаренти, між якими був і такий напис: „Кеннеді, здійсни свою обіцянку, і не залиши без допомоги кубинців!" У своїй промові Президент кілька разів вертався до теми комуністичної загрози, кажучи, що „ніколи не була така велика і така наявна небезпека. Наш спосіб життя є заатакований. Ті, які заявилися нашими ворогами, поширюються по цілому світі. Життя наших приятелів у світі є загрожене". На думку Президента „жадна війна не створювала такої загрози для безпеки ЗДА", як це діється тепер, бо „комунізм є монолітний і безоглядно здійснює свою змову" на волю всього світу. Президент пригадав що ворожі провідники публічно заявляли, що американські часописи подавали їм такі вістки, яких вони не могли б іншим способом дістати, хіба шляхом шпигунства. Преса подавала секретні відомості про те, як розміщені є збройні сили, яке число тих сил та яка зброя має бути вжита в окремих випадках. Кеннеді заявив, що уряд не буде вводити цензуру преси, але закликав журналістів, щоб вони добровільно обмежували свої вістки, які відносяться до оборони країни. Журналісти повинні змагатися не тільки в тому напрямку, щоб дати читачам найбільше вісток, але вони повинні дбати про те, щоб ці вістки були в найліпшому оборонному інтересі ЗДА і всього вільного світу. Тепер журналісти дивляться на те, про що вони пишуть, чи це є „вістка", але вони повинні оцінювати всі вістки зі становища, чи вони є добрі для оборони ЗДА. „Я не прошу вас, казав Кеннеді, щоб ви підтримували мене в своїх редакційних статтях, але я апелюю до вас, щоб ви допомогли мені в цій важливій справі інформувати і алярмувати американський нарід про небезпеку". Цей пункт гаряче оплескували 1.700 присутніх, які з признанням прийняли заяву Президента про те, що не буде вводити цензури преси. Президент залишився в Ню Йорку на ніч. В п'ятницю 28-го квітня він мав конферувати з колишнім президентом Гербертом Гувером і генералом армії Даглесом МекАртуром а також із генеральним секретарем Об'єднаних Націй Дагом Гаммершилдом та з амбасадором до ОН Адлеєм Стівенсоном. В 10:15 він відбуде конференцію з місцевими демократичними провідниками, а в 2:15 по обіді відлетить до Шикаґо, де увечері промовлятиме на демократичному прийнятті. Після промови у Шикаґо Президент відлетить до Вашингтону.

ЗДА закликають латинські держави виступити проти Куби

Вашингтон. — Державний департамент звернувся з інструкцією до своїх амбасадорів в латинських американських державах, щоб вони намагалися з'ясувати думки тамошніх урядів в справі збірної акції проти Куби та проти комуністичної підривної роботи в Західній Півкулі. Одночасно державний департамент почав запрошувати амбасадорів латинських країн до себе та інформувати їх про ті інструкції, які дістали амбасадори ЗДА в їх країнах. З поінформованих кол повідомляють, що державний департамент в можливо найкоротшому часі старатиметься скликати наради міністрів закордонних справ латинських американських держав, як ствердить, що на цій конференції буде запевнена потрібна більшість двох третіх голосів на те, щоб ухвалити позитивні заходи проти Куби та поширювання комунізму в Американській Півкулі. Американський уряд хотів би, щоб американські держави загострили свій курс проти Куби та обмежили торговельні зв'язки з країною, де виконує диктаторську владу Кастро. Американський уряд знає, що економічні санкції проти Куби не принесуть великої шкоди Кастрові, але такий крок мав би велике психологічне значення. Уряд ЗДА звертає увагу на те, що комуністичні бази на Кубі є загрозою для безпеки цілої Американської Півкулі, і тому всі латинські країни Америки повинні діяти, щоб цю небезпеку зліквідувати.

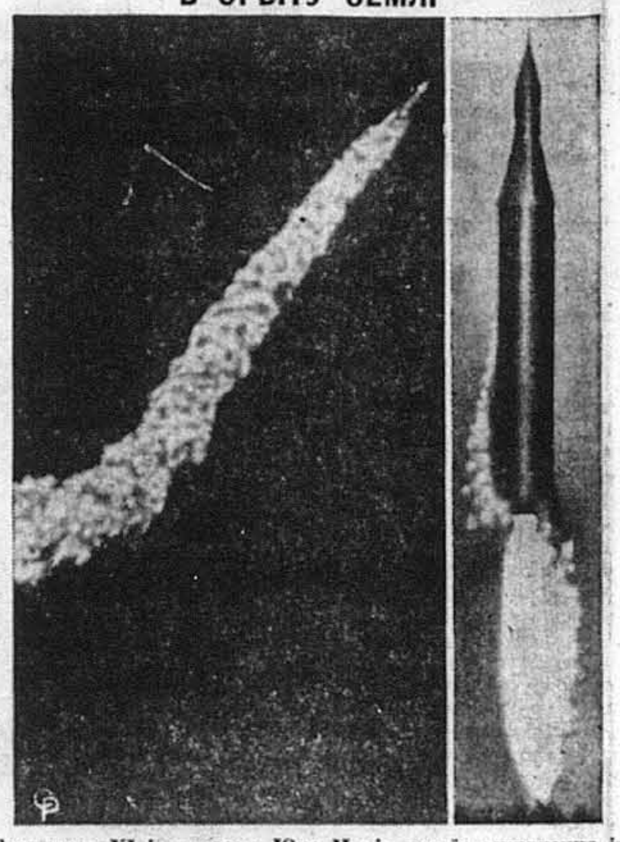
В АМЕРИЦІ

● **З Білого Дому** повідомляють, що число листів із погрозами та непристойним змістом, які дістає президент Кеннеді, дещо зменшилося в порівнянні з тим числом, що було під час виборів, але все ж таки в лютому таких листів було 2,300, в березні 3,200. Цих листів Президент навіть не бачить, бо їх відсилають до Секретної Служби, яка переглядає цю кореспонденцію та деколи потягає авторів листів до судової відповідальности. Число листів до Білого Дому збільшується звичайно під час політичних криз.

● **Преса** пригадує, що колишній секретар праці в уряді Айзенгавера Джеймс П. Мічелл заявив був, що він був би кандидатом на віце-президента, якби Ніксон був на це погодився. Ніксон не взяв минулого року на кандидата на віце-президента Мічелла, бо гадав, що йому закинуть, що він цим способом хоче здобувати католицькі голоси (Мічелл є католиком), але в 1964-му році Ніксон, мабуть, буде кандидувати разом із Мічеллем, який має вигляди здобути губернаторське становище в Ню Джерзі.

● **Ощадностевий літній час** вводять 30-го квітня в 16-ох стейтах і в частинах 10-ох інших стейтів. 22 стейти не мають зовсім літнього ощадностевого часу. Міннесота і Монтана вводять літній час аж при кінці травня. Такий стан спричиняє деяке замішання серед населення, бо частини деяких стейтів мають літніх час, а решта тих стейтів залишається при стандартнім часі. Так є, між іншим, в стейті Огайо.

ЗДА ВИПУСТИЛИ КОСМІЧНИЙ ТЕЛЕСКОП В ОРБІТУ ЗЕМЛІ

Експлорер XI із ракетою Юно II під час їх випущення із бази в Кейп Канаверал.

Вашингтон. — В четвер 27-го квітня ц. р., о год. 9.17 ранку випущено із ракетної бази Кейп Канаверал на Флориді в орбіту Землі чергового американського астрономічного сателіта із вмонтованим у ньому телескопом для дослідження джерел і причин виникання космічних променів „гамма", значить, космічної радіяції. Випущений сателіт, що його названо Експлорером XI-им, важить 95 фунтів і є першим кроком для використовування сателітів, як астрономічних обсерваторій. Випущений з допомогою ракети Юно 11, сателіт кружляв навколо Землі на відстані від 310 до 1,100 миль. Свідками випущення було яких 250 журналістів, які мають бути присутні теж під час плянованого на вівторок 2-го травня випущення американського сателіта з людиною в орбіту Землі на висоті 115 миль у леті, що проходитиме висотою 115 миль. Експлорер XI-ий має пролетіти мільйони миль космічних просторів, збираючи дані важливі для дослідів над генезою променів „гамма" — часток енергії високої напруги, що їх виділюють із себе такі космічні джерела, як Молочний Шлях й інші зоряні сузіря. Науковці сподіються, що одержані з допомогою Експлорера XI-ого дані, дадуть можливість вивчити елементи, із яких створений всесвіт.

Міністер Стар був у Вашингтоні, конферував з Президентом і Ґолдберґом

Вашингтон. — Михайло Стар, міністер праці Канади, був минулого четверга, 27-го квітня у Вашингтоні та відбув наради із секретарем праці З'єдинених Держав Артуром Ґолдберґом і опісля вони обидва мали зустріч з президентом Кеннеді. Темою розмов Стара з Ґолдберґом і опісля обидвох з президентом Кеннеді були спільні для обидвох країн проблеми праці і робітництва. Після нарад міністер Стар разом з дружиною був гостем уряду ЗДА на обіді в Блер Гавзі. Михайло Стар є першим міністром українського роду на американському континенті та відомий українській публіці з багатьох його виступів на різних українських зустрічах і імпрезах.

● **З Білого Дому** видали зарядження, щоб члени Президентового кабінету та їхні політики у своїх промовах згадували про те, що Президент цікавиться тими проблемами, які порушується в промовах. Це зарядження розіслав Фредерік Дж. Даттон, секретар Президентового кабінету. Про цей розпорядок довідалися республіканці і опоблікували його в своєму органі.

Українці Питсбурґу вшановують Шевченка величавим концертом

Питсбурґ. — В суботу, 29-го квітня, Питсбурґ і околиця вшановують пам'ять Тараса Шевченка у сторіччя його смерти величавою академією-концертом, що відбудеться о год. 8-ій ввечорі в Карнеґі Гол. Концертову програму академії виконає запрошений із Филаделфії хор „Кобзар", один з найкращих українських хорів Америки, під диригентурою д-ра Антона Рудницького, та солісти. Твори Шевченка рецитуватиме артист Євген Курило. Святочну промову українською і англійською мовами виголосить професор Маркетського університету д-р Роман Смаль-Стоцький, голова Наукового Товариства ім. Шевченка та голова Комітету Пам'ятника Шевченкові. Заповідають великий здвиг народу на цій академії.

Українські громади Клівленду й інших міст стейту Огайо вшановують пам'ять Лесі Українки

Клівленд. — Окружна Рада Відділів Союзу Українок Америки на стейт Огайо та Комітет Побудови Пам'ятника Лесі Українки в Українському Городі Культури в Клівленді влаштовують у суботу 29 квітня Врочистий Вечір для вшанування творчого генія Лесі Українки у 90-ті роковини з дня її народження. У програмі доповідь Люби Маринюк із Дітройту широка концертова частина та вистава драматичної поеми Лесі Українки „Одержима" у виконанні Драматичного гуртка 56-го Відділу Союзу Українок Америки ім. Людмили Старицької-Черняхівської з Дітройту в постанові і під мистецьким проводом артистки Катерини Бранки-Кривуцької. Відбудеться цей Урочистий Вечір для вшанування пам'яті Лесі Українки о 7-ій годині вечора в театральній світлиці середньої школи ім. Абрагама Лінкольна у Клівленді при 3001 Скрентон вулиці. Чистий дохід з вечора призначений в цілості на побудову пам'ятника Лесі Українці в Українському Городі Культури в Клівленді за проєктом, що його виконав відомий український скульптор Михайло Черешньовський.

ДЕ ҐОЛЬ ПЕРЕВОДИТЬ РЕПРЕСІЇ ПРОТИ ЗМОВНИКІВ В АЛЬЖИРІ І ФРАНЦІЇ

Париж. — Однаково в Альжирі, як в континентальній Франції цілою парою іде акція очищування державно-адміністраційного і військового апарату з елементів, які не виявлялись в критичних чотирьох днях напереломі останнього і цього тижня 100%-во льояльними і вірними режимові. Президент де Ґоль наказав перевести впродовж найдалі одного місяця слідство й суд над арештованими. З-посеред високих військовиків, у паризькій в'язниці є тільки головний лідер військової революти, ген. Моріс Шаль, бо три інші генерали-змовники, що проводили револютою в Альжирі, втекли і скриваються. За ними йдуть розшуки по всьому Альжирі. Зате переведено численні хатні ревізії і арештування серед цивільних. Не проголошено ані числа арештованих, ані їх прізвища, але деякі газети подають, що арештовано коло 100 осіб, на основі документів, що їх знайдено при ревізіях. Ті документи буцім-то виявили, що у Франції приготовлялись заворушення чи навіть революція, що мала вибухнути одночасно з налетом парашутистів з Альжиру. Супроти безпосередніх військовиків учасників революти — першого полку Чужинецького леґіону в Альжирі — застосовано найгіршу в таких випадках кару: арештовано всіх старшин і перевезено до Альжиру, а мужву перетранспортовано до табору, де полк буде розформований, а вояки розподілені між різні інші військові формації. Однаково вояки того полку, як старшини, не виявляли серед тієї процедури найменших познак жалю з приводу своєї поведінки в днях революти. Уряд приготовив за вказівками де Ґоля спеціяльний суд для розгляду всіх отих справ, який буде складатися з 9-ох осіб, в тому числі з 5-ох генералів. У французькій пресі появилась нісенітна вістка, наче б за змовниками стояла американська Центральна розвідча агенція, бо ЗДА ніби підтримують французьку правицю в Альжирі, як найкращу ґарантку, що північна Африка не буде скомунізована. Американська амбасада в Парижі рішуче спростувала ту вістку, схарактеризувавши її, як цілком нісенітну.

Туніський президент прославляє де Ґоля

Туніс. — Туніський президент Габіб Бурґуіба заявив, що здавлення військової революти в Альжирі становить великий крок вперед на шляху до розв'язання проблеми французько-альжирських взаємин. Бурґуіба, який свого часу дуже гостро критикував де Ґоля, тепер назвав успіхи французького президента „позитивними з кожного погляду". „Мусимо тішитися з цього приводу і наша радість мусить бути беззастережна. Тепер, коли остаточно помер „французький Альжир", треба будувати „приятельський Альжир", — заявив туніський президент. Водночас речник екзильного арабсько-націоналістичного уряду Альжиру, що має свій осідок в Тунісі, заявив: „Ми готові тепер до переговорів ще швидше, ніж були раніше. Ми повідомили Париж, що ми готові і тепер черга тільки на Париж визначити дату, по змозі якнайшвидшу. Наші взаємини з французьким народом покращали. Всі північні африканці побачили, що французи виступили проти власних екстремістів в Альжирі й мілітаристів і перемогли їх". Так само арабські націоналісти з великим признанням висловлюються про през. Кеннеді, який відразу заявив готовість Америки прийти Франції з допомогою, якщо її забажає мати президент де Ґоль. Невдоволення Тунісії і Марокка з приводу ролі Америки в останньому висаді на Кубі кубинських еміґрантів і виступу през. Кеннеді, минулося після того, як той же през. Кеннеді заявив готовість поспішити з допомогою Марокко й Тунісії проти інвазії з будь-чийого боку. Лист през. Кеннеді до през. де Ґоля знайшов в колах арабських націоналістів таку інтерпретацію, як схвалення політики деколонізації, ведeної де Ґолем.

Президент Катанґської провінції в Конґо — далі в арешті у вояків

Леопольдвіль. — Мойсе Чомбе, президент провінції Катанґа в Конґо, два дні перебував у фактичній в'язниці, арештований конґолійськими вояками, коли він, у товаристві своїх 20-х найближчих співробітників, прибув на летовище в Кокільгатвілі в провінції Екватор, щоб відлетіли додому, до своєї столиці Стенлейвіль. Чомбе прибув на чолі згаданої численної делеґації до Кокільгатвілю на конференцію конґолійських ватажків, що мала бути продовженням конференції в Тананаріві над реформою державного устрою Конґа та створенням нового уряду на базі федераційної конституції. Тим часом, замість нараджуватись над справами устрою, Чомбе поставив ультиматум, щоб президент Конґа Касавубу відкликав свою умову з місією Об'єднаних Націй щодо реорганізації конґолійської армії та видалення всіх чужинецьких наємних старшин і вояків. Коли Касавубу цього не зробив, Чомбе хотів зірвати конференцію і від'їхати до Катанґи і саме в тому моменті його арештували. Конґолійські вояки і цивільні учасники з'їзду в Кокільгатвілі обурені на Чомбе за його новий спір з центральним конґолійським урядом. Тим часом, на основі згоди між Касавубу і Об'єднаними Націями, дозволено частині ніґерців вернутися до порту Матаді, куди приходить морським шляхом постачання для військ ОН в Конґо.

На Цейльоні проголошено мобілізацію війська проти мовних бунтарів

Кольомбо, Цейльон. — Внаслідку гострого спору за урядову мову — сінґалезьку чи тамільську — генеральний губернатор покликав до активної військової служби не тільки резервістів з армії, фльоти й летунства, але й добровільців, для скріплення збройних сил країни. Цейльонський прем'єр, пані Сірімаво Бандаранайке, виголосила через радіо заклик до цейльонського народу, щоб він об'єднався „проти ворогів держави і народу". Вона заявила, що цілий ряд різних організацій, між ними так звана Федеральна партія, що її уряд розв'язав, намагаються повалити уряд, використовуючи мовний спір тільки як претекст для суто-політичної акції. Водночас проголошено заборону страйків, а страйкуючим 3.000 банковим урядовцям поставлено ультиматум, щоб до п'ятниці 28 ц. м. вернулися до праці під загрозою звільнення. Професійна спілка банкових урядовців, що проголосила страйк, охоплює службовицький персонал англійських, цейльонських, індійських і пакистанських банків. Цей банковий страйк страшенне вдарив по всій господарці країни. Уряд твердить, що тамільці задумують насправді проголосити власну державу і тому вони є державницькими зрадниками.

ЗДА СТУРБОВАНІ СИТУАЦІЄЮ В ЛЯОСІ — ДОВГІ НАРАДИ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон. — През. Кеннеді довго нараджувався в минулий четвер 27 ц. м. з своїми найближчими співробітниками та конґресменами над справою Ляосу. Спершу відбулась тригодинна конференція Крайової Ради Безпеки, а безпосередньо після неї 80-хвилинна нарада Президента з лідерами обох палат Конґресу. Преса підкреслює, що коли парляментаристи вийшли з Білого Дому, то їх обличчя були похмурі, а лідер Палати репрезентантів, старий конґресмен з Тексасу Сайм Рейбирн заявив коротко: „Ми говорили про Ляос. Це все, що можу сказати". Про зміст нарад Крайової Ради Безпеки не сказано навіть того. Однак газети одностайно заявляють, що американський уряд поважно стурбований і схвильований ситуацією в Ляосі, яка витворилась внаслідку фальшивої та облудної гри Москви й Пейпінґу. Коли вони з одного боку говорять вічно про готовість до замирення в Ляосі, то водночас Москва продовжує активно підтримування комуністичних партизанів в Лаосі, які все ще, без уваги на заклики до військового перемир'я, продовжують свої агресивні дії. Ситуація постійно погіршується тому, що ляоська королівська армія ніколи не відзначалась офенсивним духом і вона ставилась завжди дуже неохоче до воювання з своїми земляками, чи навіть прищельцями з Північного В'єтнаму. Тому комуністи раз-ураз осягають територіяльні зиски. Американський уряд переконаний, що Москва діє за прийнятим згори пляном, щоб з одного боку зацитькувати Захід своїми ніби-то миролюбними заявавми, з другого — продовжувати збройну агресію в Ляосі. Тому Вашингтон буцім-то рішив посилити військову допомогу не тільки для Ляосу, але й сусідніх країн — Південного В'єтнаму і Сіяму, найбільш загрожених наслідками комуністичних поступів в Ляосі. Америка не хоче допустити до того, щоб комуністи настільки скріпились в Ляосі ще перед початком міжнародної конференції, щоб вони виступили на тій конференції з вимогами поділу Ляосу або передання їм більшости в новому уряді. Діючий заступник державного секретаря Чарльз Бовлес викликав совєтського амбасадора Михайла Меншікова і заявив йому невдоволення та стурбування Америки з приводу всієї тієї гри. Американські чинники не мають довір'я до чесности комуністів щодо збереження військового перемир'я, при чому американці вказують на прецеденс з південним В'єтнамом: хоча В'єтнам поділено на північну комуністичну і південну вільну, проте комуністи не вдоволилися тим успіхом, а відразу почали насилати до Південного В'єтнаму своїх партизанів та підривників. Тому американські чинники погодяться лише на таке замирення в Ляосі, яке виключило б використовування ляоської території для перемаршу північно-в'єтнамських банд до Південного В'єтнаму та для продовження партизанки в самому Ляосі, використовуючи тамошню джунґлю. З другого боку китайські комуністи заповідають у своїй пресі, що вони тільки тоді припинять партизанську війну в Ляосі, якщо З'єдинені Держави припинять свою допомогу не лише Ляосові, але й Південному В'єтнамові та сусідньому Сіямові.

Зорін знову декларує допомогу Кубі у випадку атаки

Об'єднані Нації. — Совєтський віце-міністер закордонних справ і голова делеґації СССР на останню Генеральну Асамблею Об'єднаних Націй Валеріян Зорін, заявив на пресовій конференції в минулу середу, що Совєтський Союз підтримує свою давнішу заяву щодо готовости поспішити з допомогою Кубі у випадку збройної атаки проти Куби. Зорін пригадував подібну заяву Англії щодо Польщі перед другою світовою війною й впевняв, що теперішня декларація Совєтського Союзу „є ще поважнішою". Зорін твердив, що американські арґументи на виправдання „зрадливої" політики супроти Куби скінчились повною невдачею і запевнив, наче б большевики зазнали невдачу в кубинській справі на терені Об'єднаних Націй. Так само він не признав поразку СССР в його акції проти ген. секретаря ОН Гаммершилда, бо — мовляв — інші країни тільки тому не приєднались до тієї кампанії, що „в теперішньому часі" було б „скомплікованою справою" знайти наступника на становище генерального секретаря ОН. Як відомо, 83 членські країни заявились були проти совєтського становища. Гаммершилд — твердив Зорін — втратив свій попередній авторитет і його тепер „тільки толерують". Очевидно, що Зорін знову нахвалявся першенством Совєтів у дослідах космічного обширу та говорив тоном „оборонця" колоніяльних народів. Зрештою, він не сказав нічого, що не було вже раніше сказане совєтською пропаґандою.

У СВІТІ

● **Західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер** звернувся з закликом до західнього світу задемонструвати свою єдність і силу в обличчі грізної міжнародної ситуації. „Події на Кубі є небезпечніші й важливіші від подій в Ляосі — казав він — але тут і там є тільки докази напруження, існуючого між СССР і ЗДА". Аденауер промовляв на конґресі Християнсько-демократичної партії в Західній Німеччині.

● **Індійський прем'єр Неру** заявив в парляментарній комісії в Ню Делі, що треба мати довір'я до заяви американського президента, що ЗДА не візьмуть участи в збройній інтервенції проти Куби. Передтим Неру гостро критикував у неоприлюдненому листі до президента Кеннеді поведення Америки супроти Куби, чим стягнув на себе різкі виступи американської преси, яка таврувала його за оборону комуністично-диктаторського режиму Фіделя Кастра.

● **На ізраїльсько-сирійському кордоні** знову прийшло до стрілянини. Жиди кажуть, що їх три рибалки, що ловили рибу на Галилейському озері, були обстрілювані з сирійського боку. Ізраїльська стежа виїхала моторовим човном прослідити „інцидент" і сама дісталась під обстріл. Тоді вона відповіла скорострільним вогнем. Чи були якісь жертви перестрілки — не сказано.

● **Генеральний секретар** Об'єднаних Націй Даг Гаммершилд дістав від американського амбасадора Адлея Стівенсона листа з суґестією, щоб Об'єднані Нації дали ініціятиву творити „корпуси миру" в різних країнах за зразком Америки. Стівенсон покликався на багатьох голляндців, що висловили бажання створити „корпус миру" для виїзду на працю в якусь мало розвинену азійську чи африканську країну.

● **В Ізраїлі** засновано нову Ліберальну партію, яка постала із злуки Проґресивної партії з групою т. зв. Генеральних сіоністів. До тієї нової партії зголосило вже приступлення багато дотеперішніх членів керівної Мапай партії, лідером якої є прем'єр Давид Бен Ґуріон. Загально вважають, що нова партія звернена власне проти Бен Ґуріона і його диктаторських манер.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Хаос довкола Куби

З-посеред безлічі суперечних вісток та здогадів довкола проблеми Куби деякі не викликають сумніву. Безсумнівним є поважний удар по престижу З'єдинених Держав внаслідок військової невдачі протикастрівського висаду, як і внаслідок поганої політичної підготови плянованого перевороту. Виявилось, що Центральна розвідча агенція, яка займалася допомогою кубинським еміґрантам, фаворизувала праві кола на чолі з сотником Мануелем Артимом і іншими противниками радикальних соціяльних реформ. Вона не дала кубинським революціонерам потрібного аґітаційно - політичного матеріялу й відштовхнула, замість притягнути, тих кубинців, які хочуть скинути Фіделя Кастра з його комуністами, але смертельно бояться повороту соціяльної реакції. Все це „підмурувало" Кастра, давши йому в руки атути для демагогічного крику про американських „імперіялістів - експлуататорів".

До безсумнівних помилок належав висад на Кубу кількох соток військово вишколених кубинських еміґрантів в безпідставному переконанні, що на саму вістку про висад вибухне там революція — при одночасному злегковаженні психологічних і політичних засновків для масового зриву. Але так само ніякого сумніву не може викликати те, що проблема кастрівської Куби, як комуністичної бази в Латинській Америці, залишається надалі актуальною, живою й пекучою, і тому заколот, який є природним наслідком кожної невдачі, не може тривати довго, а мусить виявитись новими конструктивними ділами, спрямованими на знищення того комуністичного гнізда.

Отож, поруч з таким пригноблюючим неґативним явищем, як розпач і розгуб серед кубинських еміґрантів на Фльориді, розчарованих і непевних дальшої долі, — є вже поважні позитивні познаки нової акції, яка — можливо — вимагатиме довшого часу, але буде ґрунтовнішою для Кастра, ніж новий висад без гарантій на успіх. До таких познак належить приспішене вирішування Конґресом справи першого півбільйона долярів для допомоги Латинській Америці. Палата репрезентантів вже ухвалила закон 330 голосами проти 82-ох, а референт цієї справи, конґресмен Отто Пессмен, демократ з Луїзіяни, назвав цей закон „одним із засобів, що виправдують ціль" — протидіяння впливам кастрівської революції в Латинській Америці. Зрештою, Пессмен, який неохоче ставиться до витрачування поважних сум на допомогу закордонові, передбачає, що за першим півбільйоном підуть дальші дотації, які, віроґідно, досягнуть суми 15-ох більйонів долярів, і що американський податник мусить бути приготований на те, що з тих грошей, призначених ніби як позики, ніякої готівки Америці не повернеться. Зате ті гроші напевно „виплатяться", допомігши усунути нужду і соціяльно - економічну несправедливість, які власне і є сутньою причиною революцій та комуністичних успіхів у Південній Америці. Сенат має вже в найближчому часі затвердити ту саму ухвалу.

Другим позитивним явищем є — як повідомляють кореспонденти з південно - американських столиць — зріст протикастрівських настроїв. Невдалий висад викликав не гнів проти ЗДА, а радше почуття жалю, що той висад не вдався. Для цих настроїв вирішним стало виявлення тих великих досягнень совєтської зброї Кастрові, в які до цього часу південно - американські дипломати не вірили. Совєтські танки й турбоморові літаки МІҐ-и врятували Кастра, але водночас поставили перед очі його ближчих і дальших сусідів з Латинської Америки велику загрозу, бо такої збройної сили, як на маленькій Кубі, не має ніяка інша південно-американська країна: чверть мільйона міліції, 40.000 реґулярної армії, 15.000 елітарного війська, 100 танків, 200 вишколених в ЧСР пілотів у модерних бомбардувальниках — новітня чеська зброя, великі склади всякого виряду... Отож, читаємо, тепер настали кращі умовини для дипломатичної підготови нової конференції Організації Американських Держав, яка прийняла б постанову про колективні санкції проти Куби.

„Війна проти кастрівських комуністів тільки почалася" — читаємо в „Ю. С. Ньюз енд Ворлд Ріпорт" на 1-го травня ц. р. „У Латинській Америці мусить прийти до розгри, — твердить Дейвід Лоренс у згаданому журналі, додаючи: Совєти не можуть дозволити собі на війну в Карібському обширі. Вони блефують. Настала пора припечатати той блеф, інакше опинимося в траґічній ситуації, у великій війні".

Москва проти Корпусу Миру

Ні в якій державі світу не вживають слів „мир" і „дружба" так часто і в такій мірі, як в Совєтському Союзі. Ці слова в совєтській пропаґанді відміняють на всякі лади, їх використовує Москва для прикривання своєї підривної, а то й шпигунської діяльности по різних краях світу, організуючи всякі „комітети миру", „протестаційні акції" проти таких чи інших „загроз для миру" тощо.

Здійснюючи такого роду „мирову" активність, московські самодержці і їхні пропаґандисти вкладають у слова „мир" і „дружба" виключно своє власне розуміння, значить, дій, реалізованих для шпигунських чи підривних цілей. З цього погляду трактують Совєти і всі почини Заходу, спрямовані справді таки на здійснення тих чи інших акцій для утривалення миру чи встановлення дружніх взаємин між народами світу. І тому ніякого здивування не може викликати ведена тепер совєтська пропаґандивна кампанія проти започаткованого президентом Кеннеді творення Корпусу Миру — організації американської молоді, готової добровільно працювати в різних відсталих країнах світу для допомоги їхнім міським і сільським громадам в справах поліпшення рільництва, виховання і охорони здоров'я.

Шалену кампанію проти американського Корпусу Миру почали Совєти негайно після того, як президент Кеннеді проголосив його створення і призначив на керівника Корпусу Сарджента Шрівера. Повели Совєти цю свою пропаґанду проти Корпусу Миру передусім в радіопередачах для Африки і в матеріялах, розсиланих до преси різних країн того континенту, доводячи на всілякі лади, що започаткована Вашинґтоном акція має на меті творення дальших „...мілітарних баз на чужоземних територіях", що члени майбутнього Корпусу Миру — це „все без винятку шпигуни", натреновані не тільки до шпигунської діяльности, але й ведення саботажів та колоніяльного поневолення визволених з-під колоніяльного гніту народів або таких, що ще й досі перебувають під чужою залежністю. Водночас із цим совєтські пропаґандисти намагаються переконувати африканців, що створення Корпусу Миру подиктоване виключно „інтересами колонізаторів і військових розвідок, які висиджують загрозливі аґресивні пляни", і що головною діяльністю цих „непрошених гостей" буде „сіяння незгоди, поглиблювання ненависти і насилування шантажування та хабарництва", між іншим усього того, що покладене в конкретну програму діяльности совєтських шпигунів і підривників. Совєтський „барабанний вогонь" проти Корпусу Миру особливо посилився останніми днями після започаткування поїздки його провідника Сарджента Шрівера по Африці. З злобними наклепами й інвективами з приводу цієї поїздки виступили одним фронтом і совєтські офіціози „Правда" та „Ізвєстія" і просовєтські газети Ґгани й інших країн, лякаючи їх населення, що Корпус Миру є „знаряддям неоколоніялізму" і що його діяльність спрямована „на підривання незалежности малих країн і накинення їм панування ЗДА", значить, обвинувачуючи Америку докладнісінько в усьому тому, що затівають і мають на меті самі ж таки Совєти.

Комуністична пропаґанда проти Корпусу Миру доводить, що ініціятива президента Кеннеді була не тільки дуже своєчасна і доцільна, але водночас із цим дуже загрозлива для совєтських впливів і плянів, супроти визволених з-під колоніяльної залежности країн Африки й Азії.

РЕЦЕСІЯ ПРОМИНАЄ

Перші тижні квітня переконливо виявила, що господарська рецесія в ЗДА проминає. На ринку щораз більше показників економічного поліпшення, які було помітним і в березні, але тоді ще треба було бути обережним, щоб не поробити необдуманих і занадто оптимістичних висновків. Найвиразнішою точкою в економічній зниці від серпня минулого року був місяць лютий, і вже від того часу господарська діяльність на ринках ЗДА стала наново поліпшуватися.

Передусім виробництво сталі, що довгі місяці стояло на рівні 50% своєї продукційно-технічної можливости, на початку квітня досягло 58%. Зокрема автова індустрія побільшила закуп сталі, виробничий воломен якої піднісся на 18%, а продажевий — на 22.6% у порівнянні із станом в місяці лютому. Поступово зростає і продажевий воломен роздрібної торгівлі.

Ринок праці відповідно реаґує на поліпшення економічного стану: поволі зменшується безробіття і збільшується число тижневих годин праці майже в усіх ділянках промисловости. Це — нормальне явище при ринковій поправі в її перших початках. Робо, індустріялісті, зауважили перші прояви економічної зниці не відразу тане приймає нового робітника, але спочатку збільшує число годин праці в рямах існуючого затруднення робітної сили. Щойно, коли поліпшення на ринку стане незаперечним фактом, він збільшує не тільки число годин праці, але й число робітників. Збільшене затруднення і збільшене число годин праці принесли у вислідї підвищені заробітки. Уже в березні фабричний робітник заробляв пересічно на тиждень $90.71 — на 85 центів більше, як у лютому.

Треба підкреслити факт, що від вересня минулого року пересічна заробітна платня промислового робітника з тижня на тиждень спадала і березнева підвишка є першою протягом останнього півріччя, являючи видимий показник господарської поправи. При цьому індивідуальні опадки осягнули рекордовий рівень, заощадження перевищили капіталові засоби для закупу та інвестицій, а низькі запаси сировців і виробничих матеріялів дозволяють сподіватися скорого розгону в економії.

Оптимізм панує на внутрішньому і закордонному ринках. Артур Берис, авторитетний американський економіст, спеціяліст у питаннях економічних коливань і голова Президентської Ради Економічних Консультантів від 1953 до 1956 року, заповідає, може й надто оптимістично, швидке господарське піднесення в 1961-му році, економічний просперитет у 1962-му році і продовження доброї ринкової коньюнктури протягом шістдесятих років. Він навіть сподівається, що проблема безробіття в ЗДА буде цілковито розв'язана за рік або два і не тривожиться нарастаючою закордонною конкуренцією. Однак, не можна погодитися з п. Берисом, зокрема, коли йде про господарську прогнозу цілости шістдесятих років. Американська система відносно свобідної розгри ринкових сил, на основі минулого досвіду, не дозволяє на такого роду оптимізм.

Правдоподібно роки 1964 - 65 та 1968 - 69 позначаться знову рецесійними тенденціями, натуги яких годі передбачити.

Лютер Г. Годжес, секретар торгівлі в кабінеті президента Кеннеді, у розмові з представниками преси висловив свої міркування про можливості економічної поправи в Америці. Він домагається податкових реформ в напрямі модернізації фабрик і фабричного устаткування, конечних для підвищення індустріяльної продуктивности, уможливлення консолідації підприємств, введення закону про „право на працю", тобто можливости затруднення робітника без його конечної приналежности до професійної спілки, і збільшення торгівлі з ... СССР. Ці останні пропозиції Годжеса мають сумнівну вартість, як також сумнівної вартости є його пропозиції щодо імпортових квот у зовнішній торгівлі.

Американська економічна поправа у високій мірі причинилася до почуття полегші і нарастаючого оптимізму на зовнішніх ринках. В Лондоні британські підприємці не можуть приховати своєї радости з приводу закінчення економічної зниці в ЗДА. Лондонська біржа зареєструвала зростаючі трансакції, британські продуценти автомашин розраховують на добру коньюнктуру в Америці, сподіваються мати більший збут для своєї продукції на ринках цієї країни. Париж також задоволений американським господарським розгоном, сподівається збільшити французький експорт до ЗДА. Таж сама реакція на зміну американського економічного положення і в Західній Німеччині та Японії, цих двох країнах, які доволі тісно пов'язані господарськими інтересами з національною економією З'єдинених Держав. Реакція в різних американських країнах різна, більше оптимістична в Арґентині, менше — в Бразилії і Мехіко.

М. Ч.

Б. Галайчук

ХРУЩОВ І РАССЕЛ ПРОТИ „ІНВАЗІЇ" НА КУБІ

Буенос Айрес. — Арґентинські часописи з 15-го квітня ц. р. вмістили три цікаві документи — три різні реакції на десант, чи пак, уживаючи загальноприйнятої термінології, на „інвазію" кубинських повстанців на Кубу.

„Звертаюся до вас із цим посланням, — пише Хрущов до Кеннеді, — у годині небезпеки для світового миру: почалася збройна інвазія проти Куби". У своїй відповіді Кеннеді спростовує одну „дрібну" термінологічну похибку (не інвазія, а — поворот політичних еміґрантів) і формулює засаду: „Коли народові відмовляється право виборів, перед ним залишається єдина можливість здобути свободу: збройна боротьба". Рівночасно Кеннеді дістав телеграму, підписану лордом Бертрандом Расселом, 29-ма британськими парляментаристами та іншими: „Невдоволені інвазією на Кубі, висловлюємо симпатію для кубинського народу і закликаємо Велику Британію, ЗДА й ОН ужити негайних заходів, щоб покінчити з цією загрозою для світового миру".

В обміні нот з 18-го квітня, який, мовляв, увійде до світової історії, чітко протиставлено дві вартості: право народу на самовизначення та мир за всяку ціну. Хрущов не мав і не двічі ломив списа в обороні засади самовизначення, а тепер Кеннеді застосовує її до конкретного випадку, пригадуючи, що вона може бути здійснена лише двома способами: виборчою карткою або зброєю. Хрущов не висловлює ніякого іншого погляду в цій справі, не твердить, наприклад, що т. зв. інвазія порушує волю кубинського народу, виявлену шляхом кастрівської революції — його листі взагалі не фігурує слово „самовизначення". Він обмежується сформулюванням ультимату — і так само інтерпретує його Кеннеді — „Вірю, мовляв, що це не значить, що совєтський уряд „використовуючи як претекст кубинську ситуацію, хоче „запалити" інші частини світу". Єдина вартість, яку Хрущов бере в рахубу це — мир.

Що на це опінія світу? Поки що появився лише один вислів його опінії, здавалося б дуже авторитетний: уманадатовані речники Англії — батьківщини демократії, гуманности, і лорд Рассел — символ круціяти проти тоталітаризму та концентраційних таборів. Дивним „дивом становище цих представників вільнолюбного Альбіону дуже зближене до опінії Нікіти Хрущова: і вони не згадують про право самовизначення, а говорять виключно про збереження миру. У 1956-му році з того середовища лунали дуже палкі протести проти порушення права самовизначення угорського народу. Але тоді було очевидно, що на протестах скінчиться, що ЗДА не зроблять „нерозважного кроку", який міг би допомогти мадярським революціонерам і тим самим загрозити мирові. Шляхетні краснодухи могли тоді спокійно давати вияв своїм вільнолюбним і гуманним почуванням — і похопно скористали з тієї нагоди. Тепер не те. Тепер Америка не обмежується „Голосом Америки", бальончиками з летючками і т. п. засобами „політики визволення" — а таки справді дає кубинському народові нагоду до усклевлявлення; тепер зарисувалася з усією чіткістю дилема: самовизначення або мир. Лорд Рассел і подібні до нього поспішно вибрали — мир за всяку ціну.

Коли британські пацифісти під час протестаційної акції проти американської військової бази і давніше признали, що волять комуністичний лад, ніж третю світову війну, вони поступили чесно. Слід було вважати чесним і лорда Рассела, якщо б він так само щиро сказав: в ім'я миру треба посвятити Кубу так, як посвячено Угорщину, Північний В'єтнам, Польщу і т. д. Він мав на це право, бо ніхто не мусить бути героєм, ні тим менше позувати на героя. Але лорд Рассел допустився свідомо грубої брехні, ставляючи кубинський нарід побіч Кастрової диктатури і утотожнюючи кубинську визвольну боротьбу з зовнішньою аґресією, натякаючи, що Куба є жертвою американського імперіялізму. Слід побоюватися, що слова патентованого вільнолюбця як лорд скапіталізують Кастро та його п'ята колона, яка бешкетує на вулицях латиноамериканських столиць від Буенос Айресу по Мехіко, і що причиняться до ще більшої дезорієнтації латиноамериканської опінії, до ще більшого тиску на латиноамериканські уряди.

Можна зрозуміти (хоч і не оправдати) невтралізм, а то й кастрофільство в різних демократичних колах Латинської Америки; не спиняємося над цим явищем, бо з'ясували його в попередніх статтях. Але годі знайти належні слова осуду для лорда Рассела та його 29-ох однодумців з британського парляменту, які виступають у кубинській драмі в ролі грецького хору.

З НАШИХ БУДНІВ

ШЕВЧЕНКО ПІД ОБСТРІЛОМ

Шевченківська тематика — невигорна, нашому братові - фейлетоністові „хватить" на повний ювілейний рік. От, недавно, стрілаю під Народним Домом у Нью Йорку дуже популярну в цій секції „давнтавну" постать нашого польського приятеля і земляка з Самбірщини, проф. Ліваг-Блотницького. Пан професор щодалі захоплюється величавим Шевченківським Святом у Карнеґі Голл, хоч і має свої застереження до деяких текстів „Кобзаря", у цих, що підложені під ноти, і тих, що їх гатують при таких нагодах наші пп. рецитатори.

— В ім'я братньої згоди, — каже наш професор, — в ім'я дружби народів, ну, як хочете, в ім'я консолідації, я, на вашому місці, дарував би собі ці насуси, де Шевченко добирається до шкіри „ляха".

— Добре, — кажу, — пане професоре, але, як загально обкраювати Шевченка з таких місць, де він добирається до шкіри поляка́м, то я боюсь, що нам може забракнути текстів до святочних академій...

— Не жартуйте, не забракне! Я знаю „Кобзаря" не гірше від вас, пане ласкавий! Ви використовуєте такі поезії, де він, коби здоров був, гатить турків, татар і росіян. Вони з вас більше крови спустили, як поляки! А росіяни ще й досі спускають!

— А ви знаєте, що пишуть в цій справі оті ваші „росіяни"? — питаю.

— Ну, прошу?

— Пишуть, що, якби не вони, москалі, то ми, українці, не мали б нині Шевченка... Це вони, кажуть, викупили з кріпацтва молодого Тараса і тим дали йому змогу стати славною людиною. Російський, кажуть, мистець Брюлов намалював портрет російського поета Жуковського, який потім купила на льотереї царська родина... І за ці гроші визволено Шевченка з неволі. Велл!.. Коли зробимо реверанс у сторону поляків, то випадає зробити такий самий реверанс відносно москалів, а це значить — обрізати „Кобзар" на три ґверті! Коли ж, не дай Боже, зголосять свої корективи ще й турки і татари, тоді з поетичної творчости Шевченка нам не залишиться нігозгісінько.

— Ах! Борони Боже! — затріпав руками професор Ліваг і всміхнувся під шляхетським, сивим вусом. — Тоді вже краще співайте й декламуйте так, як книжка пише...

Саме так, як книжка пише, вшанує нашого Генія в 100-річчя Його смерти наш Літературно - Мистецький Клюб, що влаштовує в цю суботу, 29-го квітня, Вечір пісні і слова в пошану Шевченкові, замість реґулярного Літературного Ярмарку. Програма, хоч не „ярмаркова", проте одна з кращих, з участю численних мистців слова, пісні, музики, сцени, а навіть пензля і фотографії. Будеш, Батьку, панувати, поки живуть літерати!

Ікер

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду Ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити її кращу будучність, а нашій громаді у вільнім світі нового свідомого члена!

Збільшується число проданих нових авт — добрий знак для економіки

Дітройт. — Автомобільні компанії повідомляють, що число проданих нових авт у декаді від 11-го до 20 квітня збільшилося в порівнянні із попередніми декадами, що вважається за добрий, для економіки знак. Автомобільні фірми вже заповіли збільшення продукції авт. І так Мотора Фордова Компанія заплянувала була в другій чверті цього року випродукувати 416,000 авт, а тепер те число збільшила до 497,000. В декаді від 11-го до 20 квітня денно продавали по 18,321 автові, що було на 13.7 відсотка більше, як в декаді від 1-го до 10-го квітня, коли продавали денно по 16,117 возів. Продавці авт мали на складах 31-го січня ц. р. 1,027,300 авт, 1,022,000 в дні 28 лютого, а 31-го березня тільки — 936,000.

Проф. Г. Юрей твердить, що Місяць на 100 мільйонів років старший від Землі

Вашингтон. — Професор Каліфорнійського університету, власник нагороди Нобеля за хемію, д-р Гарольд С. Юрей на зборах Крайової Академії Наук доповідав про те, що Місяць, за його теорією, є на 100 мільйонів років старший від Землі. Він твердить, що Місяць, — це один із тих нечисленних залишків, які є з першої стадії сонячної системи. В тій давній стадії існувало на якої величини тіл, як Місяць. Пізніше ці тіла внаслідок взаємних ударів об'єднувалися, або розпадалися, і так творилися планети, в тому і наша Земля. Що так воно було — на це є доказ в тому, що Місяць має тільки три п'яті тієї густоти, яку має Земля. Земля виникла зі злиття кількох менших тіл, і є густіша, а Місяць є рідшим, бо залишився самостійним. Вік Землі мав би виносити коло 4,500,000,000 років. На думку д-ра Юрея Сонце засвітилося тоді, коли воно зробилося такою масою, яка спричинила термонуклеарну реакцію в своєму центрі, це значить, коли стало „атомовим реактором". Навкола Сонця витворилися численні тіла, такі як Місяць. Земля, — це вже є небесне тіло „другої ґенерації", бо Місяць належить до першої ґенерації.

Ярослав Падох

НА ПІОНЕРСЬКОМУ ШЛЯХУ

(У сорокліття ньюйоркської „Свободи" 194-го Відділу УНС)

(14)

З 1948 роком почалося нове життя в старій організації. В старі міхи наллято нового вина, або, за Шевченком, до „старого плуга доробленно новий леміш та чересло". З кожним місяцем і роком прибували до Товариства десятки й сотні старих членів. Мабуть, варто тут подати таблицю, яка за союзовою статистикою, підготовленою на Конвенції УНСоюзу, показує стан членів 194-го Відділу. Ось вона:

Рік:	Число членів:	Рік:	Число членів:
1919	12	1950	423
1929	37	1951	438
1932	13	1958	464
1936	27	1959	565
1940	25	1960	622
1945	30		

Тут треба сказати, що, крім них члени Відділу УНСоюзу, Товариство мало ще деякі число членів, які до УНСоюзу не належали. Але їх також не було багато, зокрема у пізніші роки.

Ці нові члени, які масово напливали до Відділу, також масово від нього відпливали. Ню Йорк, який за загальною статистикою іміґраційної влади абсорбує 40% всіх іміґрантів, був переходовим пунктом, звідки по короткому чи довшому часі могли розбиватися по всій Америці.

Ось в самому тільки 1951 р. прибуло до нашого Товариства 260 дорослих і 118 молоді, разом 378 нових членів, але в тому ж самому році убуло 252 дорослих і 104 молоді, разом 356 членів. Як з великої хмари іноді падає малий дощ, так і тут з великого числа нових членів Товариство зросло тільки на 22-ох. Та все ж ріст його був і є постійним.

Ці нові члени приходили з усіх сторін широкої української батьківщини і хоч зрушували невеличку лівчицьку громаду, але на її руїнах поставили велику соборницьку громаду, одну з найчисленніших у великому Ню Йорку. Перервався зв'язок із Лівчицями. Не стало можливости продовжувати давню, важливу функцію прямої допомоги далекій, рідній громаді на Україні, звідки вийшли члени Товариства й куди майже всі збиралися скоріше чи пізніше повернутися. Тож історичний процес і внутрішня логіка подій і нової ситуації вимагали основних змін структури та призначення Товариства. Сталося це радше автоматично, ніж пляново, але сталося дуже щасливо. Вже сьогодні всім видно, що ті Відділи УНСоюзу, які не вміли своєчасно зрозуміти потреби зміни, а передусім потреби перебудови з льокальних, громадських на загальні установи — або вже перестали існувати, або стоять на небезпечному шляху до того. Сподіваємося, що і для них ще не запізно на потрібні зміни і що вони до того заберуться.

На громадській роботі

Коли б порівняти тутешні українські товариства з організаціями крайовими, то, без сумніву, найбільше подібности знайшлося б поміж Українським Народним Союзом і Товариством „Просвіта". Були й на галицькій Україні наші забезпеченеві установи, як „Дністер" чи „Карпатія", але вони були виключно забезпеченевими й господарськими установами, залишаючи справи культурно - освітні окремим товариствам. Та всі вони, і господарські і культурно - освітні організації виникли з матері всього нашого громадського життя — „Просвіти", який вже скоро було б.якби була перетривала досі, близько сто років. Тільки з часом, з розвитком народного життя „Просвіта", як добра матір, віддавала одну ділянку по другій своїм дітям, новим, молодшим, уже спеціялізованим установам.

І найстарша американська українська установа, УНСоюз, взяла на себе відповідальність за повноту народного життя. Від господарських справ, як забезпечення, допомоги нужді й недузі, до освітніх читалень і рідних шкіл, аматорських вистав та національних танків, від збірки на похорон незаможних земляків до друкування часописів і освідомних книжок, — увесь цей розлогий простір національного життя попри УНСоюзі був довгі десятиліття в майже виключному віданні УНСоюзу та його Відділів. Тільки з часом, з поширенням русла народного життя, деякі громадські функції перебрали, і то частинно, навіть організації спеціяльного характеру. Зокрема це відноситься до періоду пожвавленого життя після прибуття нової іміґрації.

У розділі „Лівчиці в Ню Йорку" була мова про тісні вузли нашого Товариства з рідним краєм, зокрема з вужчою батьківщиною його членів, Лівчицями. Та хто думав би, що вся національна праця і ввесь інтерес до громадських справ вичерпувався мріями про рідний край чи рідне село, той грубо помилявся б. Майже на кожних зборах Товариства обговорювано місцеві та загальноамериканські українські проблеми, в яких члени брали жваву участь. Філософія „моя хата скраю" була від заранія постання Товариства чужа його членам.

Свідомі ваги самоосвіти ньюйоркські лівчичани, подібно, як в старім краю, дбали про поглиблення свого знання, зокрема знання про рідний край. Уже на третіх зборах справжній основник і опікун Товариства, Петро Задорецький, прочитав їм „невеличкий кавалок казки з давньої історії. Товариші цікаво її переслухали й зложили красну подяку п. Н. Задорецькому", як записано в протоколі цього квітневого зібрання.

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

Вшанування пам'яті предсідника УНСоюзу Дмитра Галичина в Бостоні

За почином головного радного УНС Миколи Давискиби і в порозумінні з Впр. о. протоєреєм Іваном Данилевичем, парохом Української Православної Церкви ім. св. ап. Андрія в Бостоні та з предсідником 238-го Відділу УНС гром. П. Морозом була відправлена в неділю, дня 2-го квітня Служба Божа за упокій душі бл. п. Головного Предсідника УНС Дмитра Галичина. Відправа відбувалася у виповненій по береги церкві і після неї о. прот. Данилевич виголосив проповідь про заслуги Покійного для добра УНСоюзу і взагалі для української справи. Проповідь о. Данилевича зворушила присутніх до сліз і багато з них, слухаючи її, усвідомили, яку велику втрату понесла Американська Україна із смертю Дмитра Галичина. Під час панахиди держали почесну жалобну сторожу головний радний УНС Микола Давискиба із членами управи 238-го Відділу УНС в Бостоні під проводом його предсідника П. Мороза. Панахиду співав церковний хор під управою проф. Скоцького.

Крім урядовців і членів Відділу 238-го в панахиді брали участь теж представники Відділів 307-го і 374-го, представники Відділу УККА, як теж репрезентанти інших товариств й організацій разом з усією бостонською громадою. У всіх українців Американської України Покійний записався добре своїми виступами, промовами, участю в різних зборах й імпрезах і востаннє своєю працею на становищі голови Комітету побудови пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні.

Після панахиди і проповіді Впр. о. прот. Данилевич запросив представників установ і вірних на поминки до церковної залі. Під час поминок промовив коротко гол. радний Микола Давискиба, який розповів про життєвий шлях пок. Дмитра Галичина, про його діла і заслуги. Закінчуючи свою згадку, М. Давискиба звернувся із закликом до всіх присутніх будувати живий пам'ятник бл. п. Д. Галичинові масовим приєднуванням членів у ряди УНСоюзу, за що так наполегливо старався увесь час Покійний. Згадку про пок. Дмитра Галичина і заклик вшанувати його пам'ять приєднуванням нових членів до УНС зрозуміла і прийняла щиро до серця присутня на залі тут роджена українська молодь.

З черги виступив заступник предсідника Українського Робітничого Союзу п. Йосиф Харина, який висловив від себе і від всього членства УРСоюзу щире співчуття урядові і членам Українського Народного Союзу з приводу смерти їхнього предсідника, пригадуючи, що він мав щастя цілих 37 років зустрічатися і співпрацювати з пок. Дмитром Галичиним в різних ділянках життя.

Закінчено поминки збіркою на пам'ятник Шевченкові, що її проголосив і перевів на залі предсідник 238-го Відділу п. Мороз. У висліді цієї збірки замість квітів на могилу бл. п. Д. Галичина на Пам'ятник Шевченкові склали: Микола і Марія Давискиби — 25 дол., Євген і Ольга Кондратюк — 15 дол., Петро і Марія Мороз — 15 дол., Данило і Катерина Бортник — 15 дол., Дмитро і Ніна Николенко — 10 дол., Євген і Ольга Мороз — 10 дол., Михайло і Стефанія Мороз — 10 дол., Василь і Марія Мигован — 5 дол., Стефан і Ксеня Ярош — 5 дол., Михайло й Анна Ремік — 5 Олекса і Марія Панкевич — 2 дол., Стефан Межвідь — 2 дол. — Разом зложено на пам'ятник 119 долярів.

Треба сподіватися, що до цих пожертв приєднають свої датки масово теж й інші українські громадяни Бостону й околиці. Члени УНСоюзу завжди були перші і тепер повинні дати доказ свого українського патріотизму. Тим більше сьогодні, коли їх до цього закликає світлий приклад жертвенного життя бл. п. предсідника УНС — Дмитра Галичина.

Микола Давискиба

З життя Громади Ст. Петерсбург на Флориді

Минуло два роки мойого побуту в Ст. Петерсбургу на Флориді, куди то перенесений на працю, побоювався я, що найприкрішим для мене і рідні буде відірвання від українського організованого середовища.

Різдвяні бажання для всіх наших приятелів і знайомих, поміщені в передсвяточній „Свободі" з 1960 р., розвіяли всі наші сумніви.

Таки ще в день появи „Свободи" відвідали нас панство Онищуки і запросили на спільну різдв'яну вечерю і на Загальні Збори місцевої української громади.

Громаду, вправді невеличку, зумів зорганізувати п. Омелян Онищук ще в 1958 р. і від тоді під його проводом вона розвивається і працює для збереження українських святочних народних традицій і звичаїв, і в міру можливостей і сил, для інформування американців про українську дійсність в російсько - большевицькій займанщині.

Всі члени, громади, за вийнятком моєї рідні, це так звані „давні еміґранти". Більшість з-поміж них уже на пенсії і живуть з тяжко запрацьованих і заощаджених грошей.

З тим більшим подивом і признанням я оцінюю їх патріотизм, працьовитість і жертвенність для української справи, що від першого року існування Т-ва, коли було лише кількоро членів, по сьогоднішній день, кожного року Т-во складає пожертви на залишенців в Европі, закуповує книжки про Україну в англійській мові і жертвує їх до публічних бібліотек міста, чи бібліотек місцевих коледжів і шкіл, бере участь у міжнародних виставках народного мистецтва, одержуючи за експонати нагороди.

Тов. організує спільні пікніки в парках, чи на пляжах мексиканського заливу, періодичні сходини і стрічі спільних Різдвяних Вечер і Великодного Свяченого.

Цього року з нагоди всенаціональних святкувань річниці смерти Тараса Шевченка, члени Т-ва почали збірку на будову пам'ятника у Вашингтоні, організуючи Різдвяну коляду. Пані М. Петренко, Гуцаль, Яремич, Онищук і пан Л. Сурмай, колядуючи у знайомих, зібрали від д-ра О. Кашуба $5, Шостак і Кіп по $3, Похмурський, Дячук, Кривий, Сурмай і Гуцаль по $2, Кушнірeвич $1.50 і Гаверляк і Сороковський по $1.

Дня 19-го березня 1961 р. відбулися успішні святочні сходини з відповідною програмою.

Висилаючи в сумі $77.50 на будову пам'ятника, члени Товариства вірять, що своїм почином заохотять інших до жертвенности на національну ціль і що своєю працею, зможуть створити тривкі підстави для будучої громади, при щораз зростаючому українському населенні на західньому побережжі Флориди.

Юрій Личковський

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС

ОЛЕНКА ГЕРДАН,

що її реситаль мистецького танку відбудеться в неділю, дня 30-го квітня ц. р., о 7-ій год. веч., в Ню Йорку, в залі Вашингтон Ірвінґ Гай Скул. В реситалі братимуть співучасть: М. Кобрин-Кокольська, Л. Микуленко, Б. Базаля, Є. Чапельська, Я. Ласовський, В. Ласовський і Г. Клим.

ЗОЯ ПОЛЕВСЬКА

відома українська челістка, що її концерт відбудеться в неділю дня 30-го квітня ц. р. в Балтіморі, Мд., заходом місцевого Відділу Української Католицької Ліґи Молоді.

● У Вестмінстерському соборі в Лондоні відкрито виставку, що представляє історичний розвиток християнського культу в Англії. Найстаршим експонатом є миска і ложка з 4 сторіччя, з емблемами хреста і іменем Христа, найновішим — нове видання Біблії, що появилось в минулому місяці.

Короткі Вістки

Східньо - німецький комуністичний уряд повів масову пропаґанду за добровільне зголошування до праці старих пенсіонистів і жінок-господинь. Ці заклики йдуть під гаслом „Ми потребуємо вас". Вони зрозумілі, коли пригадати, що в минулому році втекло кругло 200,000 осіб з Східньої Німеччини до Західньої, а в цьому році те число буде ще вище. З-посеред втікачів 49% — це молоді люди нижче 25 років. Ото ж Східня Німеччина відчуває щораз дошкульніший брак кваліфікованих і некваліфікованих робітників та інтеліґентських фахівців всіх родів.

● У Карльсруге в Західній Німеччині почалась від понеділка цього тижня сенсаційна судова розправа проти Альфреда Френцля, соціялістичного посла в західньо - німецькому парляменті, втікача з т. зв. Судетенлянду в Чехословаччині, оскарженого в шпигунстві у користь комуністичної Чехословаччини. Френцель був членом військової парляментарної комісії і від 1956 року до жовтня мин. року, коли - то його арештовано в будинку парляменту, 39 разів стрічався з висланниками з ЧСР, яким передавав військові тайни. Він дістав за це $70,000 нім. м., себто неповних $70,000.

На процесі Айхмана зізнають свідки, що з ним стрічалися

Єрусалим. — На судовому процесі проти Адольфа Айхмана, обвинуваченого в організуванні вбивства шістьох мільйонів жидів, зізнавали у минулий вівторок два свідки, д-р Бенно Кон і Аарон Ліхенштравс, які стрічались із Айхманом перед останньою світовою війною і вже за війни, коли Айхман був могутнім полковником СС в Гестапо. Обидва свідки були в 1938 році урядовцями в так званому Палестинському бюрі у Берліні, що існувало за згодою гітлерівської влади. Коли Гітлер ще не вирішив „остаточної розв'язки" жидівської проблеми, себто масового вбивання жидів, Айхман наказав був жидам із Палестинського бюра, щоб вони висилали по 1.000 жидів денно до Палестини. Свідки описували труднощі ситуації, бо тоді Палестина була під англійським управлінням й Англія допускала туди тільки уже обмежене число жидівських імігрантів з уваги на спротив арабів. Айхман ходив перед 1939 роком в цивільному одягу. Ще інший свідок, Ціндель Ґріншпан, оповідав про насильне масове виселювання жидів із Німеччини, які були родом з країн, що потім ввійшли під володіння Польщі, — до Польщі. Ґріншпан є батьком молодого Гершеля, який в 1938 році, на вістку про його депортацію з Франції до Німеччини, застрелив нижчого урядовця німецької амбасади в Парижі. Це вбивство дало поштовх до масового організованого жидівського погрому в Німеччині, відомого, як „кришталева ніч" 9 листопада 1938 року. Німці зайнявши в 1940 році Париж, забрали з тамошньої в'язниці молодого Ґріншпана й вивезли невідомо куди. Він уже не вернувся живим.